

ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ

Касьян М.

Науковий керівник – доц. Тютюнник І. С.

СТИЛІСТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО РИСУНКА

На початок ХХІ ст. рисунок міцно утвердився як самостійний вид мистецтва, оперуючи різноманітними техніками, прийомами трансформації та деформації традиційних мотивів, зокрема анатомічних деталей (наприклад, портрета), складними сюжетними композиціями, що було доволі рідкісними для цього виду творчості. Відповідаючи вимогам часу, з 2017 року у Харківській академії дизайну та мистецтв запроваджений конкурс актуального (сучасного) рисунка та відкрито спеціалізацію «Творчий рисунок», метою якого є поєднання традиційних та новітніх методик, що значно розширює сферу професійної діяльності випускників. Таку ж функцію виконує спеціалізований рисунок у Львівській Академії мистецтв.

Розвитку українського станкового рисунка присвячене ґрунтовне дослідження Юлії Майстренко-Вакулєнко, де охарактеризовано період кінця ХVІІ – початку ХХ ст., тобто час, коли рисунок пройшов шлях від допоміжного до самостійного виду творчості [2]. До розгляду стильового розвитку українського станкового рисунка кінця ХХ – початку ХХІ ст. долучилася і Віолетта Монсевич [1]. Зокрема, вона показала, що з-поміж усіх мистецтв саме рисунок найчутливіше відгукувався на зміни у світоглядних концепціях суспільства, а тому в процесі свого розвитку зазнав чимало трансформаційних змін, що поступово витіснили академічність на другий план. Перш за все, це виникнення нових стилів, зокрема імпресіонізму, в яких основне завдання рисунку – вивчення форми предмета, стає непотрібним. Пізніше з появою модернізму та постмодернізму, що повністю відмовились від академізму, суть рисунку, повністю змінюється, відповідно і його сюжетність, трактування, манера виконання. У західноєвропейському та вітчизняному рисунку другої половини ХХ ст. співіснували новітні течії та реалізм (наприклад, у творчості В. Зарецького).

Група публікацій стосується проблем сучасного академічного (навчального) рисунка. Так, Віктор Сухенко говорить про тенденцію його естетизації: «останніми роками більше уваги звертається на ефект, контрасти, пластику, матеріал, раніше ж рисунок був конструктивніший ...» [3, с. 56].

Отже, основна увага наукових розвідок цього виду творчості зосереджена на дослідженні історії, функціонуванні мистецьких шкіл тощо. Особливості ж творчих робіт з рисунка перших десятиліть ХХІ століття, аналіз його сюжетів, мотивів, стилістики майже не висвітлені, що формує актуальність дослідження.

Метою статті є висвітлення художньо-стилістичних особливостей творчого станкового рисунка початку ХХІ ст. як вагомого мистецького явища. Для цього плануємо здійснити мистецтвознавчий аналіз перш за все характерних різновидів сюжетних композицій та пейзажів на прикладі творчості окремих художників та виокремити їх загальні закономірності.

Яскравим зразком довершеності композиції є робота Ірини Сомик-Пономаренко, викладача НАОМА – «Пастка на чорного вола». Сюжет картини – філософський та насичений багатьма деталями. Він складається з розміщеної на передньому плані, групи п'ятьох, уже не молодих чоловіків, що сидять біля свіжої могили, накритої різними стравами. У центрі височіє заквітчаний хрест. Їх зігнуті, дещо придавлені рухи та печаль, що проглядається на обличчях, свідчать про велике горе, яке об'єднало їх тут. Поруч з могилою, напівзігнувшись стоїть стара жінка, зображена спиною до глядача. З обох боків від неї можна помітити дві напівпрозорі постаті. Їхній погляд спрямований на людей, що поминають над могилою душу померлого. Можливо, уособленням цієї душі і є похила жінка що так пристально дивиться у бік могили, немов шкодуючи про втрачений час. Автор не дарма зобразив її руки за спиною, показуючи, що змінити вона уже нічого не може. Праворуч ми бачимо нещодавно викопану яму, що стала

пасткою для вола. Напевно, це ще одна могила, бо дещо позаду у траві лежить покійник зі складеними на грудях руками, поблизу лежить декілька лопат.

Робота виконана м'якими, дрібними, напівпрозорими штрихами, тому, здається, що все, немов, у тумані. Проте, можна помітити два найбільш контрастних елементи композиції – пляшка на могилі та хустка. Автор недарма зробила на них акцент, привернувши нашу увагу, можливо, саме в цьому і полягає суть картини.

Ще одним прикладом сучасного рисунка є робота студентки Тюменської школи – Олени Полякової. На картині зображено елемент традиційного російського сільського будинку, що складається з кількох поверхів, проте нам видно лише центральну його частину, ні фундамент ні дах не ввійшли в композицію. Але навіть цей фрагмент дому не є цілісним, він, немов проглядається крізь густі гілки дерев та стебла сухої трави.

Дім виконаний з дерева, вікна обрамлені ставнями з красивою витонченою різьбою. Також, можна помітити чимало різноманітних кронштейнів, пілястрів, узорів які розміщені здебільшого над вікнами. Композиція картини розміщена по діагоналі з ліва на право, що вже створює певну динаміку в роботі, яку також підсилюють різкі штрихи гілок та трави зображених здебільшого в протилежному напрямку, що створює своєрідний рух по-колу.

На передньому плані можна побачити численні розгалуження різноманітних за формою та розміром гілок, хоч вони і розміщені ближче, проте основна увага зосереджена на будинку, що знаходиться на задньому плані роботи та виділений яскравим контрастом. Оскільки гілля дерев зображено напівпрозоро, немов у тумані, крізь нього добре проглядаються обриси будівлі. Художниця зі звичайного сюжету, створила доволі складну та незвичну композицію, показала сучасне, нове бачення традиційного. Обравши, саме, звичну та рідну для свого народу архітектуру, напевно, вона хотіла показати, що традиції ніколи не втраять своєї актуальності та цікавості. Недарма вона на передньому плані зобразила густе гілля, таким чином, змушуючи глядача зазирнути в глибину своєї історії, історії свого народу. Вона, немов привідкрила завісу в минуле, закликаючи пізнати його, показуючи його красу та таємничість.

У цій роботі ми бачимо відхід автора від стандартної форми побудови пейзажу – лінійної та повітряної перспективи, плановості при збереженні реалістичного трактування мотивів. Провідним прийомом слугує колажність і фрагментарність, властиві творам постмодернізму.

Також, серед зразків сучасного рисунка зустрічаються й ті, в яких автори дотримуються більш академічної манери виконання, створюючи при цьому не менш цікаві композиції. Однією з таких є картини «Жниці» Ольги Стерник.

Сюжет – буденний, показує працю трьох молодих дівчат, що вийшли в поле жати. Постаті зображені в русі: на передньому плані – жниця, нахилившись до землі, підбирає колоски що випали з в'язки, дві інші – розміщені дещо позаду, немов зупинилися на мить, щоб зачекати на свою подругу, тримаючи в руках щойно зібрані снопи пшениці. Змальована вечірня пора і дівчата вже завершують працювати в полі. Автор зобразив звичайних селянок, адже їх одяг простий та невибагливий без усіляких прикрас та орнаментів, а взуття й зовсім немає.

Лінію горизонту висока, повністю її не видно, оскільки вона частково перекрита фігурами. На задньому плані ледь видніються пагорби та вузька стежка що веде кудись удаль. Композиція картини замкнута. Композиційним центром роботи є три жіночі постаті що займають майже весь простір. Геометричним центром – зображення селянки на передньому плані, що опустила погляд до землі, її фігура є найбільш освітленою, завдяки чому контури тіла чітко прослідковуються. Варто звернути увагу, що вигнуті колоски пшениці з обох сторін, немов повторюють контури фігур, підсилюючи цим рух на картині. Стилїстика картини наближена до реалістичного трактування, проте переважає спрощеність подачі, конструктивність, зокрема у зображенні людських фігур. Чітко промальовані складки легких довгих суконь, що спадають майже до землі, допомагають простежити контури тіла – стрункі та граційні. Основною ідеєю твору є змалювання працюючості нашого народу як невід'ємної частини українського менталітету.

Чимало сучасних художників не стали повністю відмовлятися від академічності у своїй творчості. Для прикладу поглянемо на роботи харківського митця Дмитра Шевченка. У рисунках цього майстра простежується поєднання традиційних основ з новими напрямками, зокрема гіперреалізмом. Основна тематика його робіт – архітектурний пейзаж. Зображаючи той

чи інший фрагмент міста, художник велику увагу приділяє деталям. Обираючи буденні сюжети, митець виділяє те, що на перший погляд є непомітним для інших. Саме ці деталі, змальованні надзвичайно реалістично, роблять картину цікавою та виділяють з-поміж інших. Також в доробку художника є чимало портретів [5]. Зображаючи людей, він теж намагається не упустити жодної не значної риси, що підкреслює індивідуальність та схожість натури, не втрачаючи при цьому настрій та емоційність.

Отже, у сюжетних станкових рисункових композиціях манера подачі художнього образу стає більш творчою, відмінною від академічної, з'являється колажність, фрагментарність, складність трактування та метафоричність образів. Це, в свою чергу, наближає творчий рисунок до декоративізму та площинності графіки. Поряд з тим, вагоме місце займають гіперреалістичні, натуралістичні твори, які виконують зовсім іншу місію – показують можливості рисунка як реалістичної техніки та надають цінності фактурам, деталям, відстороненому спогляданню естетики оточуючого світу. Обидві тенденції є яскравими характеристиками образотворчості постмодернізму, яке поступово стирає міжвидові межі мистецтв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Монсевич В. Еволюція українського станкового рисунку кінця ХХ початку ХХІ століття. Художня культура і мистецька освіта : традиції та сучасність : зб. матеріалів Міжн. наук.-творч. конф., Київ, 20–21 листопада 2018 р. Київ : НАКККІМ, 2018. С. 135–137.
2. Майстренко-Вакулєнко Ю. В. Передумови і тенденції розвитку українсько станкового рисунка (кінець ХVІІ – початок ХХ століття) автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00.05. Київ, 2012. 19 с.
3. Сухенко В., Засипкін О. Різновиди навчального рисунка. Українська академія мистецтва : дослідницькі та науково-методичні праці. Київ, 2010. Вип. 17. С. 4–22.
4. VI трієнале «Український фолькмодерн 2018». Каталог 4–52 виставки / вступ. ст. Китайгородська В., Гушкевич Ю., Голубець О. Чернівці : Друк Арт, 2018. 52 с.
5. Художник Дмитро Шевченко. 2012.
6. <http://nevsepic.com.ua/art-i-risovanaya-grafika/6289-hudozhnik-dmitriy-shevchenko.-grafika-43-rabot.html>

Твердий М.

Науковий керівник – викладач Нетриб'як М. М

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ У СТВОРЕННІ СУЧАСНОГО САКРАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

На даний момент відбувається активне заповнення міст храмами. Їх зводять в житлових кварталах, парках, на площах. На разі люди мають великий вибір церков, щоб обрати собі відповідну по релігії, атмосфері, внутрішньому та зовнішньому вигляді. Тому це питання є досить актуальним.

Мета роботи. Виявити та дослідити основні тенденції у створенні сучасного сакрального простору в Тернополі, за для розуміння та створення нових аналогічних об'єктів та розвитку наших міст.

Завданням дослідження є:

- Проаналізувати сакральне середовище міста Тернопіль.
- Виділити основні аспекти в проектуванні сакрального простору.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В. Воловик виділив політеїстичний і монотеїстичний підкласи сакральних ландшафтів з відповідними ландшафтними варіантами [1]. Авторами Л. Гнатюком та В. Терлецькою досліджено естетику формотворення сакрального простору храмів різних епох. Розглянуто сакральне в просторі через естетичні категорії (міра, гармонія, прекрасне, цінність, краса, трагічне, піднесене, низьке) [4]. Л. Гнатюк виявила на основних етапах еволюції особливості архітектурно-просторової організації сакральних комплексів історичної Волині [3]. Дослідники Т. Гарнік та Я. Шестакова розглядають церковні обряди як головні критерії для проведення церковних заходів у навколо церковному просторі та підкреслюють важливість наявності певної території біля храму, для можливості проведення